

МОБІЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ

Олег Щербань – аспірант Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, oleh.shcherban@udpu.edu.ua

Глобальні інтеграційні процеси сучасного світу – об’єктивна тенденція розвитку всіх сфер суспільного життя. Україна як геополітичне утворення є невід’ємною складовою нової системи глобальних зв’язків та відносин, що сформувалася на зламі тисячоліть. Сучасний етап розвитку людської цивілізації, що визначається як перехід до суспільства знань, характеризується якісно новими вимогами до розвитку освіти. Сучасний університет світового рівня немислимий без інтенсивного міжнародного співробітництва та інтеграції у глобальний освітній і науково-дослідницький простір. Тому розвиток двосторонніх і багатосторонніх міжнародних зв’язків, освітніх і наукових проєктів належить до числа пріоритетних завдань університетів України.

Угода про Асоціацію між Україною та ЄС (2014 р.) конкретизувала зобов’язання країни щодо інтеграції вітчизняної вищої освіти до європейської через поглиблення співробітництва закладів вищої освіти. Створення європейського простору вищої освіти сприятиме мобільності та конкурентоспроможності знань і умінь українських громадян. Створення високоефективної і рентабельної освіти в Україні є, перш за все, вимогою сьогодення і реальною потребою нашого суспільства. На сучасному етапі Україна досягає розширення доступу до отримання вищої освіти, а також намагається досягти рівня, відповідного світовим стандартам, що сприятиме найбільш повному задоволенню освітніх потреб наших громадян.

Питання формування світового освітнього простору в контексті глобалізації вищої освіти стали предметом наукових досліджень як вітчизняних (Т. Андрущенко, Н. Данько, В. Зінченко, О. Козієвська, А. Кравченко, В. Луговий, Н. Рибка, І. Сікорська та ін.), так і зарубіжних учених (Ф. Альтбах, Дж. Білен, Я. Вільямс, Б. Вульфсон, Ф. Гайдушек, М. Грін, Є. Джонс, Н. Еванс, Л. Хадсон та ін.).

Значення міжнародної діяльності та співпраці для педагогічних університетів важко переоцінити. Зважаючи на прагнення та намагання університетської спільноти до розвитку процесу глобалізації вищої освіти та враховуючи міжнародний досвід, обґрунтованою є розробка державної стратегії та забезпечення підтримки даного процесу. Поштовх до активного вивчення питання тенденцій розвитку міжнародної діяльності та співпраці педагогічних університетів України отримало з ухваленням Закону України «Про вищу освіту» у 2014 р., де визначено державну політику міжнародної співпраці, напрями та сфери

зовнішньоекономічної діяльності у вищій освіті. Україна продовжила модернізацію вищої освіти, упроваджуючи ключові інструменти Болонського процесу й активно розвиваючи інтернаціоналізацію. Серед іншого, Закон визначає важливість участі у міжнародних освітніх і дослідницьких програмах, сприяння академічній мобільності наукових, науково-педагогічних працівників та осіб, які навчаються, а також залученню коштів міжнародних фондів, громадських організацій тощо для виконання наукових, освітніх та інших проєктів у закладах вищої освіти [1].

Міжнародна діяльність ЗВО розглядається як напрям освітньої діяльності закладу з організації системних відносин і взаємовигідного співробітництва з суб'єктами освітнього простору з інших держав. Головними напрямками міжнародного співробітництва ЗВО є: «участь у програмах двостороннього та багатостороннього міждержавного обміну студентами, аспірантами, педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками; проведення спільних наукових досліджень; організація міжнародних конференцій, симпозіумів, конгресів та інших заходів; участь у міжнародних освітніх та наукових програмах; спільна видавнича діяльність; надання послуг, пов'язаних із здобуттям вищої та післядипломної освіти, іноземним громадянам в Україні; відрядження за кордон науково-педагогічних кадрів для викладацької та наукової роботи відповідно до міжнародних договорів України, а також прямих договорів ЗВО з іноземними партнерами» [2, с. 269].

Академічна мобільність в Україні в умовах війни зазнала значних змін і викликів, однак залишається важливим напрямом міжнародної співпраці та освітнього розвитку. Незважаючи на складні умови, українські ЗВО адаптували свої програми мобільності до нових реалій, забезпечуючи продовження співпраці з міжнародними партнерами. Зокрема, через військові дії більшість програм академічної мобільності перейшли на дистанційну форму навчання. Це стосується як міжнародних обмінів, так і внутрішньої мобільності між українськими ЗВО. Проте студенти мають змогу продовжувати навчання та брати участь у міжнародних програмах через онлайн-платформи. Багато європейських та міжнародних університетів, зокрема через програму Erasmus+, адаптували свої курси для онлайн-участі студентів з України, що дозволяє їм отримувати міжнародну освіту без фізичної мобільності.

Окрім того, багато університетів за кордоном запровадили спеціальні стипендіальні програми для українських студентів і науковців, що дають їм змогу продовжувати навчання або роботу в закордонних ЗВО. Це включає повне або часткове фінансування навчання, проживання та витрат. Численні європейські та міжнародні установи запровадили програми фінансової підтримки для студентів та науковців з України, що допомагає зберегти освітній процес під час кризи. А студенти й викладачі, які були вимушені покинути Україну через

війну, отримують можливість продовжити навчання або викладання в університетах інших країн за програмами тимчасової академічної мобільності.

Українські університети продовжують співпрацювати з міжнародними партнерами в межах наукових досліджень та освітніх проєктів. Це дозволяє не лише підтримувати міжнародні зв'язки, але й надавати українським студентам і викладачам доступ до ресурсів та можливостей міжнародної освіти. Поширюється практика проведення міжнародних наукових заходів у форматі онлайн, що дозволяє українським студентам і викладачам брати участь у глобальних освітніх і наукових дискусіях навіть під час війни.

На сьогоднішній день можемо говорити про адаптацію програм обміну для викладачів. Міжнародні партнери пропонують українським викладачам можливості читання гостьових лекцій або проведення короткострокових дослідницьких візитів. Це сприяє професійному розвитку викладачів та підтримці їхньої активності в міжнародній академічній спільноті. Українські викладачі мають змогу брати участь у міжнародних програмах підвищення кваліфікації, які допомагають їм адаптуватися до нових умов і вдосконалювати свої педагогічні навички.

Таким чином, можемо зробити висновок, що попри серйозні виклики, війна не припинила академічну мобільність в Україні, а лише трансформувала її. Завдяки міжнародній підтримці, адаптації програм і використанню цифрових технологій українські студенти та викладачі мають можливість продовжувати освітній процес, брати участь у міжнародних програмах та проєктах. Мобільність залишається важливим інструментом збереження академічної спільноти та інтеграції України у глобальну освітню систему навіть в умовах війни.

Список використаної літератури

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 05.07.2024).
2. Сікорська І. М. Аналіз міжнародної діяльності вищого навчального закладу як стратегічного напрямку інтернаціоналізації. *Вища освіта України*. 2015. № 3, дод. 2. С. 268–277.